

Inntektssystemet for kommunesektoren

- en gjennomgang av hovedelementene

Larvik

22. januar 2024

KS KONSULENT

*Håvard Moe,
seniorrådgiver, KS-Konsulent*

Kort om Håvard

- Begynte i KS Forskning i august 2000
- Rådgiver KS-Konsulent as 1. januar 2003
 - Jobber særlig med spørsmål knyttet til kommuneøkonomi, kommunereform, strategi, Kommunekompass, ledelse- og organisasjonsutvikling, samt administrative og politiske analyser.
 - 21 år i KS-Konsulent as
 - Prosjektleder for KOMØK siden 2008
- Ledererfaring fra Oslo kommune
- Utdannet cand.mag UiO (sosiologi, historie, statsvitenskap) og Master of Management BI (strategi, økonomi, ledelse og scenarier).

havard.moe@ks.no

48 14 88 13

@havardmoe

Håvard Moe

Mitt utgangspunkt

- Jobber i et datterselskap av KS og står trygt plantet på KS sine grunnverdier. Betrakter meg selv som «kommunalist» med klokketro på lokaldemokrati og kommunene som velferdsprodusent
- Har stor tro på og tilhenger av regionalpolitisk tenkning og virkemidler
- Men; har vært i alle landets kommuner (mange ganger...) og det forundrer meg hvor godt vi lever med de enorme forskjellene det er det tjenestetilbudet (kvalitet og mengde) som leveres til befolkningen
- Dette er ikke en «kamp» mellom bygd og by, store eller små kommuner, nord og sør – forskjellen mellom kommuner i samme region er tidvis enorme

Hvilken betydning skal befolkning og beliggenhet ha for kommunens inntekter?

Drammen sykehus må jo ikke klare seg med mindre ressurser enn Bærum sykehus fordi det ligger i Drammen?

(med en skattesvak befolkning og ingen store lokale inntekter fra kraft, havbruk, statlige anlegg med eiendomsskatt etc)

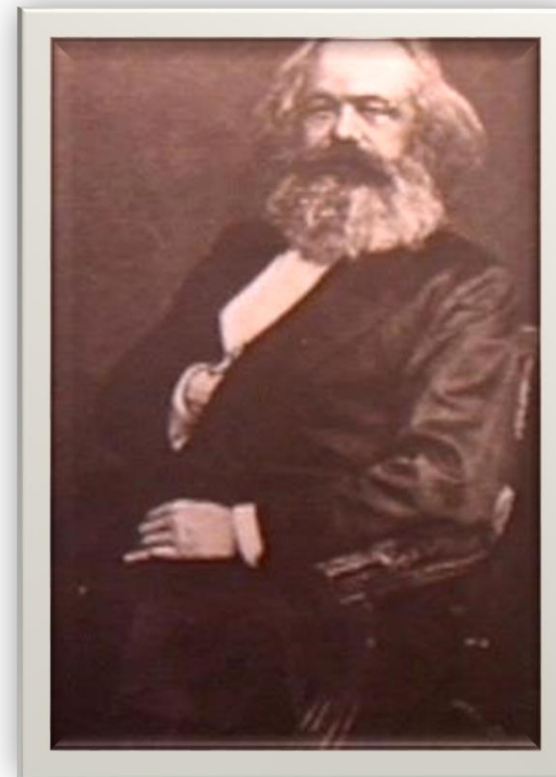
The screenshot shows the website for Vestre Viken Helse Norge. The header includes the logo and navigation links for 'LOGG INN', 'HELSENORGE', 'SØK', and 'MENY'. The breadcrumb trail reads 'Forside > Steder > Drammen sykehus'. The main image is an aerial view of the Drammen hospital complex. Below the image, the address 'DRONNINGGATA 28, DRAMMEN' is listed. The title 'Drammen sykehus' is prominently displayed. A descriptive paragraph states: 'Drammen sykehus er det største av fire somatiske sykehus i Vestre Viken. Sykehuset er lokalsykehus for rundt 168 000 personer og har områdefunksjoner innenfor nevrologi, nefrologi (nyresykdom), barn (både nyfødtintensiv og større barn), habilitering, øre-nese-hals,'. On the right side, there is a 'Kontakt' section with 'Direkte | Sentralbord' and a phone icon followed by the number '32 80 30 00 | 03525'. A note below the number reads: 'Det er ikke dyrere å ringe til femsifret nummer enn til vanlig telefonnummer.'

Inntektssystemet

Grunnidé Inntektssystemet

”Yt etter evne
– motta etter
behov”

Karl Marx

Formål inntektssystemet

Forsiden • Tema • Kommuner og regioner • Kommuneøkonomi

Om inntektssystemet

Gjennom inntektssystemet fordeles kommunenes og fylkeskommunenes frie inntekter. Frie inntekter består av rammetilskudd og skatteinntekter, og utgjør om lag 70 prosent av kommunesektorens samlede inntekter. For at kommunene og fylkeskommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne, inneholder inntektssystemet to store utjevningmekanismer: ufrivillige kostnadsforskjeller utjevnes fullt ut (utgiftsutjevning), og skatteinntekter utjevnes delvis (inntektsutjevning).

Politisk likhet er ikke det samme som matematisk likhet!

Inntektssystemet skal bidra til et likeverdig tjenestetilbud

Norske kommuner har ulik geografi, alderssammensetning, og ulike levekår. Noen kommuner har mange barn i skolealder, andre kommuner har mange lange reiseavstander, spredt bosetting, og/eller mange eldre som trenger omsorgstjenester. Dette gjør at kommunale tjenester, som grunnskole, barnehage, og omsorgstjenester, ikke koster det samme å tilby i alle kommuner. Et viktig formål med inntektssystemet er å bidra til at kommunene og fylkeskommunenes kan gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne gjennom å kompensere for slike ufrivillige kostnadsforskjeller.

Skatteinntektene varierer til dels mye mellom kommunene, og gjør at kommunene har et ulikt utgangspunkt for å tilby et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere. For å ivareta målet om at inntektssystemet skal utjevne kommunenes forutsetninger er det også en (delvis) utjevning av skatteinntektene mellom kommunene, gjennom inntektsutjevningen.

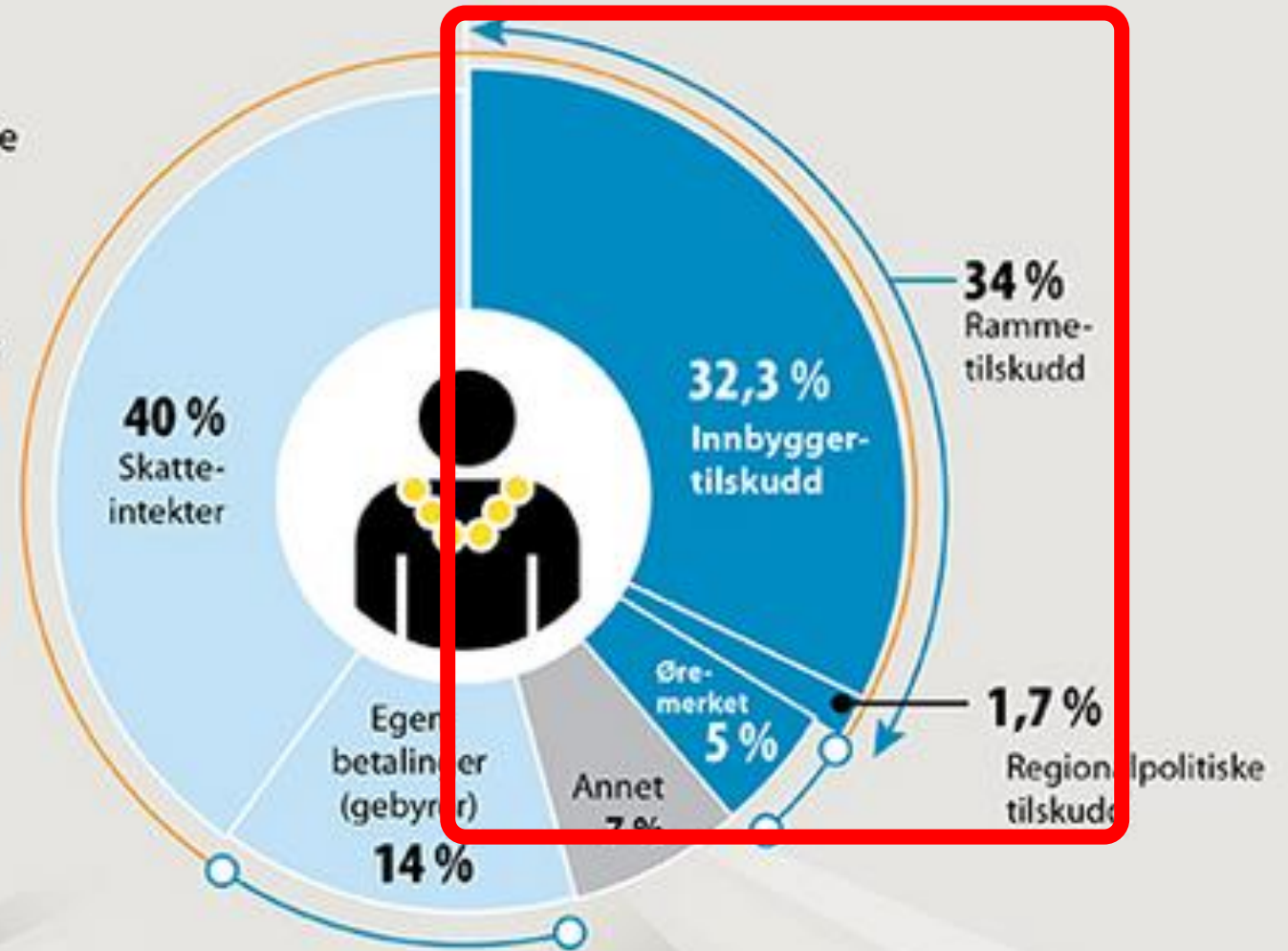
<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/inntektssystemet-for-kommuner-og-fylkeskommuner/id2353961/>

Slik får kommunene inntektene sine

FRIE INNTEKTER er midler kommunene fritt kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

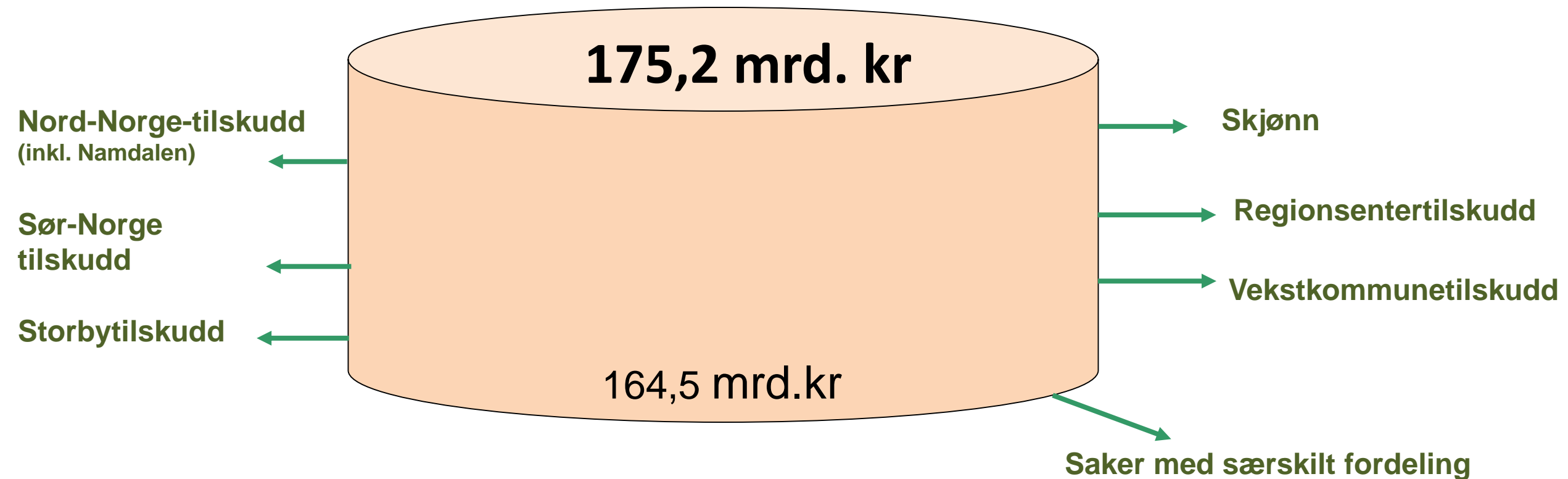
RAMMETILSKUDET er penger som fordeles fra staten til kommunene.

- Fra innbyggerene
- Fra staten
- Frie inntekter
- Bundet

Rammetilskudd til kommunene 2024

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2024

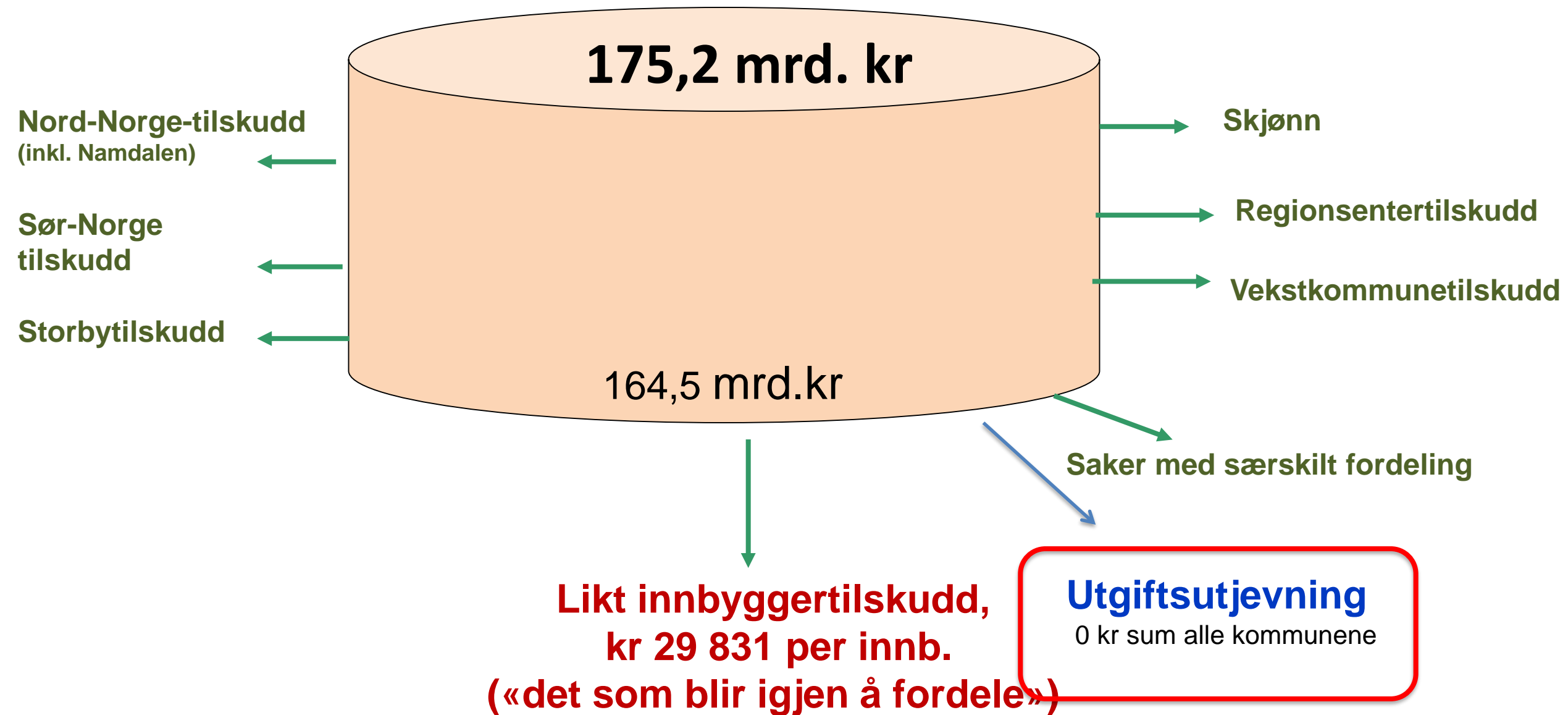
Regionalpolitikken er politisk fundert – ikke «faglig»

Knr	Kommune	Distrikts-tilskudd Sør-Norge		Distrikts-tilskudd Nord-Norge		Storby-tilskudd 1000 kr	Region-senter tilskudd 1000 kr	Vekst-tilskudd 1000 kr
		Småkommuner	Store kommuner	Småkommuner	tilskudd NN			
		1000 kr	1000 kr	1000 kr	1000 kr			
301	Oslo	-	-			273 925	0	-
1525	Stranda	-	2 642			-	0	-
1528	Sykkylven	-	2 062			-	0	-
1531	Sula	-	-			-	0	-
1532	Giske	-	-			-	0	-
1535	Vestnes	-	5 725			-	0	-
1539	Rauma	-	5 773			-	0	-
1813	Brønnøy			-	14 521	-	0	-
1815	Vega			6 034	2 200	-	0	-
1816	Vevelstad			6 034	865	-	0	-
1818	Herøy (Nordland)			6 034	3 337	-	0	-
1820	Alstahaug			-	13 760	-	0	-
1822	Leirfjord			6 034	4 239	-	0	-
1824	Vefsn			-	24 692	-	0	-
3001	Halden	-	-			-	0	-
3002	Moss (nye)	-	-			-	6 821	-
3003	Sarpsborg	-	-			-	0	-
3004	Fredrikstad	-	-			-	0	-
3005	Drammen (nye)	-	-			40 017	0	-
3033	Ullensaker	-	-			-	0	50 887
3034	Nes	-	-			-	0	2 630
3035	Eidsvoll	-	-			-	0	7 094
3036	Nannestad	-	-			-	0	18 225
3037	Hurdal	3 017	-			-	0	-
3038	Hole	-	-			-	0	-
3039	Flå	3 017	-			-	0	-
5423	Karlsøy			13 068	9 135	-	0	-
5424	Lyngen			13 068	11 663	-	0	-
5425	Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono			13 068	7 701	-	0	-
5426	Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono			13 068	8 715	-	0	-
5427	Skjervøy			13 068	12 168	-	0	-

Rammetilskudd til kommunene 2024

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2024

	HELE LANDET		LARVIK (fra 1.1.2018)			Bruk av folketall 1.7.2022	
	Vekt	Antall	Antall	Utgifts- behovs- indeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i utgiftsutj	
						kr per innb	1000 kr
0-1 år	0,0057	109 740	788	0,8158	-0,10 %	-66	-3 169
2-5 år	0,1361	228 507	1 911	0,9502	-0,68 %	-426	-20 475
6-15 år	0,2645	643 155	5 411	0,9559	-1,17 %	-734	-35 235
16-22 år	0,0236	453 296	3 758	0,9419	-0,14 %	-86	-4 138
23-66 år	0,1049	3 138 464	26 525	0,9602	-0,42 %	-262	-12 594
67-79 år	0,0567	639 203	7 019	1,2476	1,40 %	882	42 375
80-89 år	0,0777	999 577	2 396	1,1010	0,10 %	1 000	48 392
over 90 år	0,0315	164 500	312	1,1511	0,27 %	610	29 293
Basistillegg	0,0159	275	0,5707	0,2362	-1,21 %	-763	-36 660
Sone	0,0100	2 241 993	122 443	0,6499	-0,35 %	-270	-10 567
Nabo	0,0110	710 380	1 043	1,0000	0,01 %	0	321
Landbrukskriterium	0,0001	1	0,0078	0,8817	-0,02 %	-16	-750
Innvandrere 6-15 år ekskl Skand	0,0071	48 588	347	0,8114	-0,13 %	-84	-4 042
Flyktninger uten integreringstils	0,0084	177 200	1 382	1,8000	1,11 %	-70	-3 376
Dødlighet	0,0454	40 700	3 527	1,9130	-1,00 %	-18	-882
Barn 0-15 med enslige forsørge	0,0188	107 249	1 040	1,1017	0,19 %	120	5 773
Lavinntekt	0,1118	285 319	2 175	0,8660	-0,16 %	-99	-4 773
Uføre 18-49 år	0,0164	120 718	360	1,1718	0,31 %	193	9 269
Opphopningsindeks	0,0095	234	1,5488	0,7530	-0,23 %	-147	-7 083
Aleneboende 30 - 66 år	0,0103	515 435	1 445	0,9798	-0,04 %	-25	-1 177
PU over 16 år	0,0486	20 146	228	1,2858	1,39 %	873	41 930
Ikke-gifte 67 år og over	0,0454	388 016	4 154	1,2163	0,98 %	617	29 646
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0165	41 008	250	0,6917	-0,51 %	-320	-15 354
Innbyggere med høyere utdannir	0,0181	1 533 254	11 143	0,8257	-0,32 %	-198	-9 523
1 Kostnadsindeks	1,0000			1,01232	1,23 %	775	37 201

Utjevner ulikhetene i utgiftsbehovet 100 % igjennom kostnadsnøkklene

(så er det en evig diskusjon om dette treffer godt nok...)

Utgiftsbehov

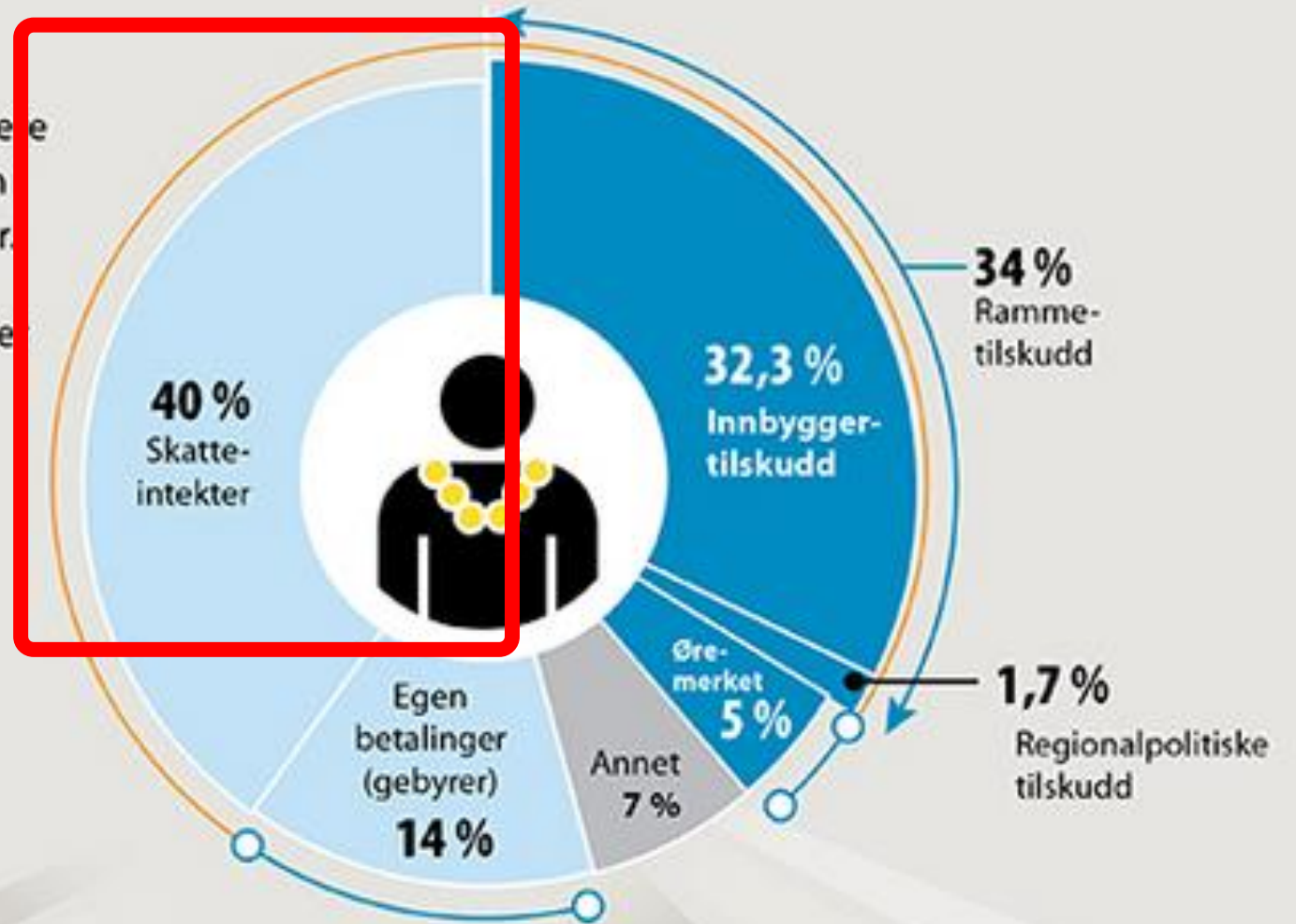

Slik får kommunene inntektene sine

FRIE INNTEKTER er midler kommunene fritt kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

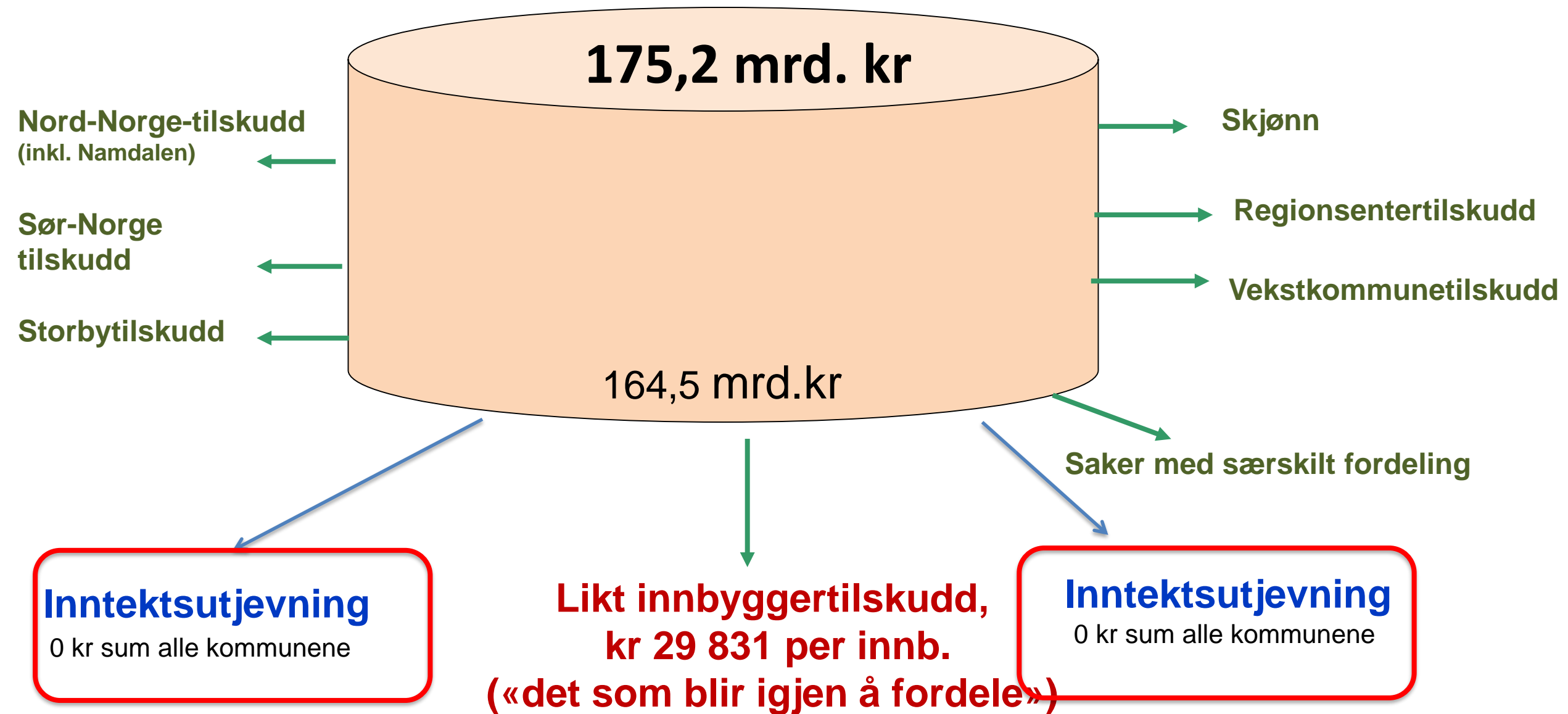
RAMMETILSKUDET er penger som fordeles fra staten til kommunene.

- Fra innbyggerene
- Fra staten
- Frie inntekter
- Bundet

Rammetilskudd til kommunene 2024

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2024

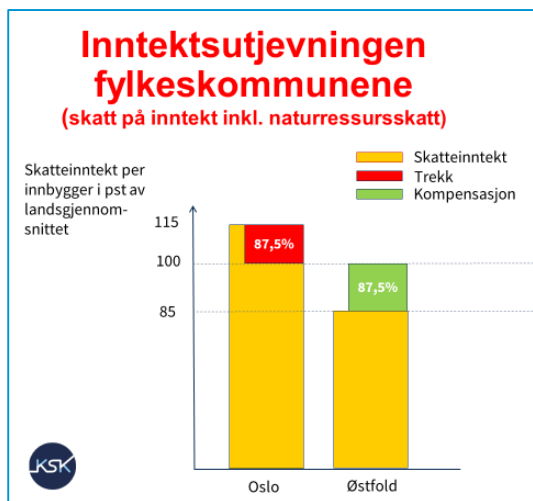
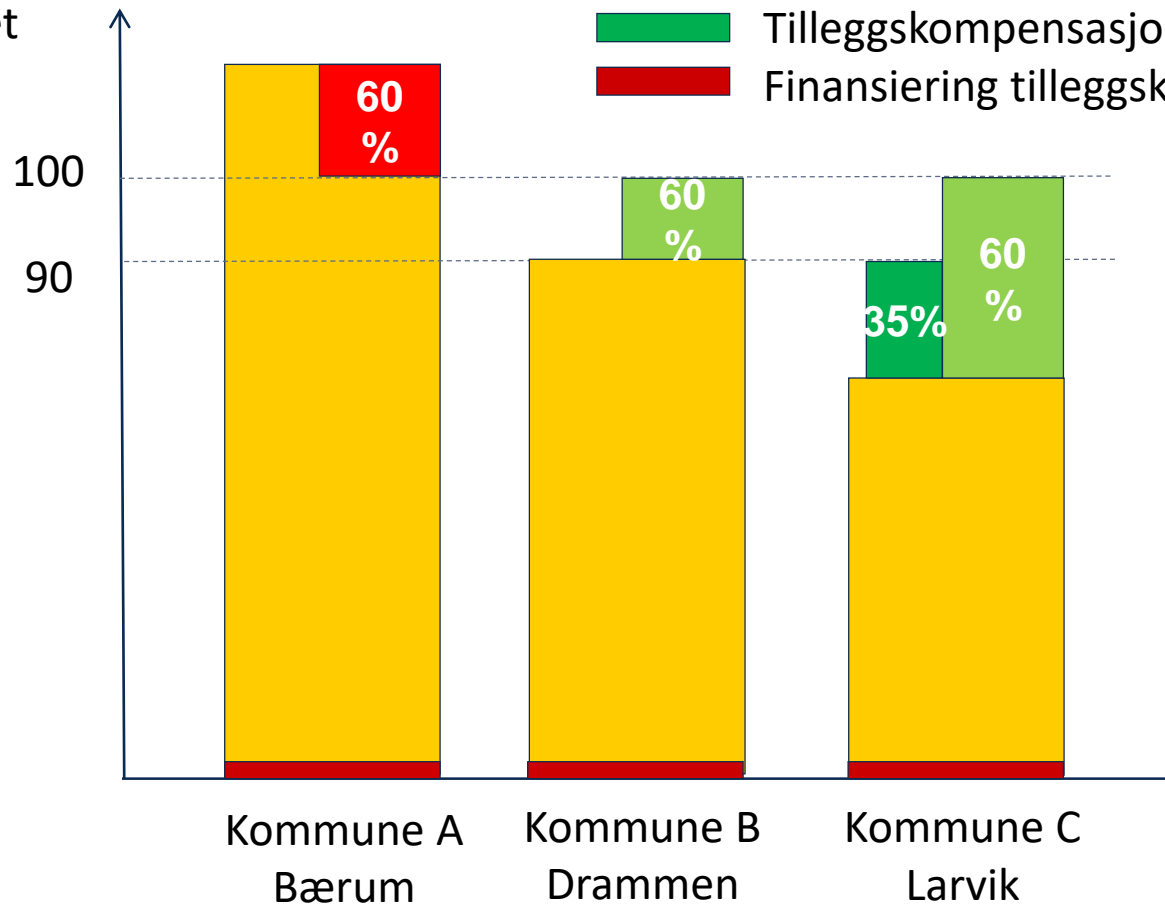
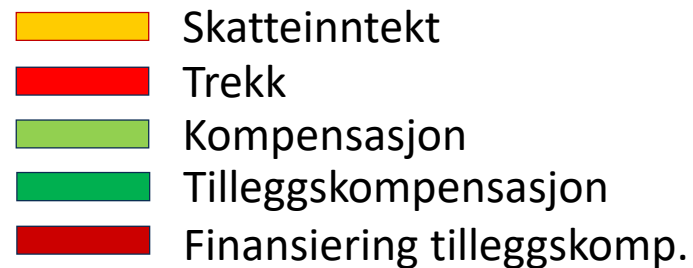
Nr	Kommunenavn	Skatter 2023			Netto utjevn. 23	netto skatteu	Nto skatteutj.
		Jan-Des			Jan-Des	Jan-Des	Des
1) Finansieringstrekk for perioden				Pst av	(kol 5+9)	pst av	2023 2)
	kr -515,47	1000 kr	kr pr innb	landsgj.	1000 kr	landsgj	1000 kr
		1	2	3	10	13	14
301	Oslo	38 429 655	54 200	141 %	-7 108 981	115,2 %	-427 712
3 001	Halden	919 704	28 985	76 %	223 295	93,9 %	8 575
3 002	Moss	1 809 426	35 313	92 %	66 918	95,5 %	182
3 003	Sarpsborg	1 729 509	29 295	76 %	398 111	94,0 %	19 472
3 004	Fredrikstad	2 687 448	31 825	83 %	366 440	94,3 %	17 602
3 005	Drammen	3 584 883	34 707	91 %	172 459	94,9 %	11 638
3 020	Nordre Follo	2 573 619	41 347	108 %	-144 056	101,8 %	-44
3 021	Ås	736 885	34 515	90 %	38 108	94,7 %	2 477
3 022	Frogn	753 892	46 808	122 %	-90 053	107,5 %	-4 515
3 023	Nesodden	798 975	39 316	103 %	-22 270	99,7 %	-424
3 024	Bærum	8 391 560	64 613	168 %	-2 113 599	126,1 %	-97 854
3 025	Asker	4 905 321	50 165	131 %	-743 676	111,0 %	-36 124
3 030	Lillestrøm	3 370 431	36 829	96 %	36 245	97,1 %	13 325
3 434	Lom	60 769	27 472	72 %	18 746	93,7 %	319
3 435	Vågå	97 860	27 707	72 %	29 146	93,8 %	684
3 437	Sel	139 867	25 124	66 %	59 596	93,4 %	1 910
3 804	Sandefjord	2 241 677	34 185	89 %	137 523	94,6 %	884
3 805	Larvik	1 689 207	35 012	91 %	71 703	95,2 %	-3 744
3 806	Porsgrunn	1 245 015	33 598	88 %	98 388	94,5 %	2 925
3 807	Skien	1 738 192	31 081	81 %	282 200	94,2 %	18 090
3 808	Notodden	393 620	30 220	79 %	76 379	94,1 %	3 202
4 221	Valle	57 511	48 738	127 %	-7 964	109,5 %	177
4 222	Bykle	87 284	87 723	229 %	-29 989	150,2 %	880
4 228	Sirdal	118 649	64 588	168 %	-29 869	126,0 %	254
5 001	Trondheim	8 150 450	38 326	100 %	-106 776	98,6 %	13 679
5 006	Steinkjer	664 292	27 731	72 %	197 128	93,8 %	8 340
5 007	Namsos	444 101	29 759	78 %	94 043	94,0 %	4 797
5 014	Frøya	570 069	105 745	276 %	-220 778	169,0 %	-43 054

Skatteutjevningen

(skatt på formue og inntekt inkl. naturressursskatt)

Skatteinntekt i pst
av landsgjennomsnittet

Nr	Kommunenavn	Skatter 2023			Netto utjevn. 23	netto skatteu	Nto skatteutj.
		Jan-Des			Jan-Des	Jan-Des	Des
1) Finansieringstrekk for perioden				Pst av	(kol 5+9)	pst av	2023 2)
	kr -515,47	1000 kr	kr pr innb	landsgj.	1000 kr	landsgj	1000 kr
		1	2	3	10	13	14
301	Oslo	38 429 655	54 200	141 %	-7 108 981	115,2 %	-427 712
3 001	Halden	919 704	28 985	76 %	223 295	93,9 %	8 575
3 002	Moss	1 809 426	35 313	92 %	66 918	95,5 %	182
3 003	Sarpsborg	1 729 509	29 295	76 %	398 111	94,0 %	19 472
3 004	Fredrikstad	2 687 448	31 825	83 %	366 440	94,3 %	17 602
3 005	Drammen	3 584 883	34 707	91 %	172 459	94,9 %	11 638
3 020	Nordre Follo	2 573 619	41 347	108 %	-144 056	101,8 %	-44
3 021	Ås	736 885	34 515	90 %	38 108	94,7 %	2 477
3 022	Frogn	753 892	46 808	122 %	-90 053	107,5 %	-4 515
3 023	Nesodden	798 975	39 316	103 %	-22 270	99,7 %	-424
3 024	Bærum	8 391 560	64 613	168 %	-2 113 599	126,1 %	-97 854
3 025	Asker	4 905 321	50 165	131 %	-743 676	111,0 %	-36 124
3 030	Lillestrøm	3 370 431	36 829	96 %	36 245	97,1 %	13 325
3 434	Lom	60 769	27 472	72 %	18 746	93,7 %	319
3 435	Vågå	97 860	27 707	72 %	29 146	93,8 %	684
3 437	Sel	139 867	25 124	66 %	59 596	93,4 %	1 910
3 804	Sandefjord	2 241 677	34 185	89 %	137 523	94,6 %	884
3 805	Larvik	1 689 207	35 012	91 %	71 703	95,2 %	-3 744
3 806	Porsgrunn	1 245 015	33 598	88 %	98 388	94,5 %	2 925
3 807	Skien	1 738 192	31 081	81 %	282 200	94,2 %	18 090
3 808	Notodden	393 620	30 220	79 %	76 379	94,1 %	3 202
4 221	Valle	57 511	48 738	127 %	-7 964	109,5 %	177
4 222	Bykle	87 284	87 723	229 %	-29 989	150,2 %	880
4 228	Sirdal	118 649	64 588	168 %	-29 869	126,0 %	254
5 001	Trondheim	8 150 450	38 326	100 %	-106 776	98,6 %	13 679
5 006	Steinkjer	664 292	27 731	72 %	197 128	93,8 %	8 340
5 007	Namsos	444 101	29 759	78 %	94 043	94,0 %	4 797
5 014	Frøya	570 069	105 745	276 %	-220 778	169,0 %	-43 054

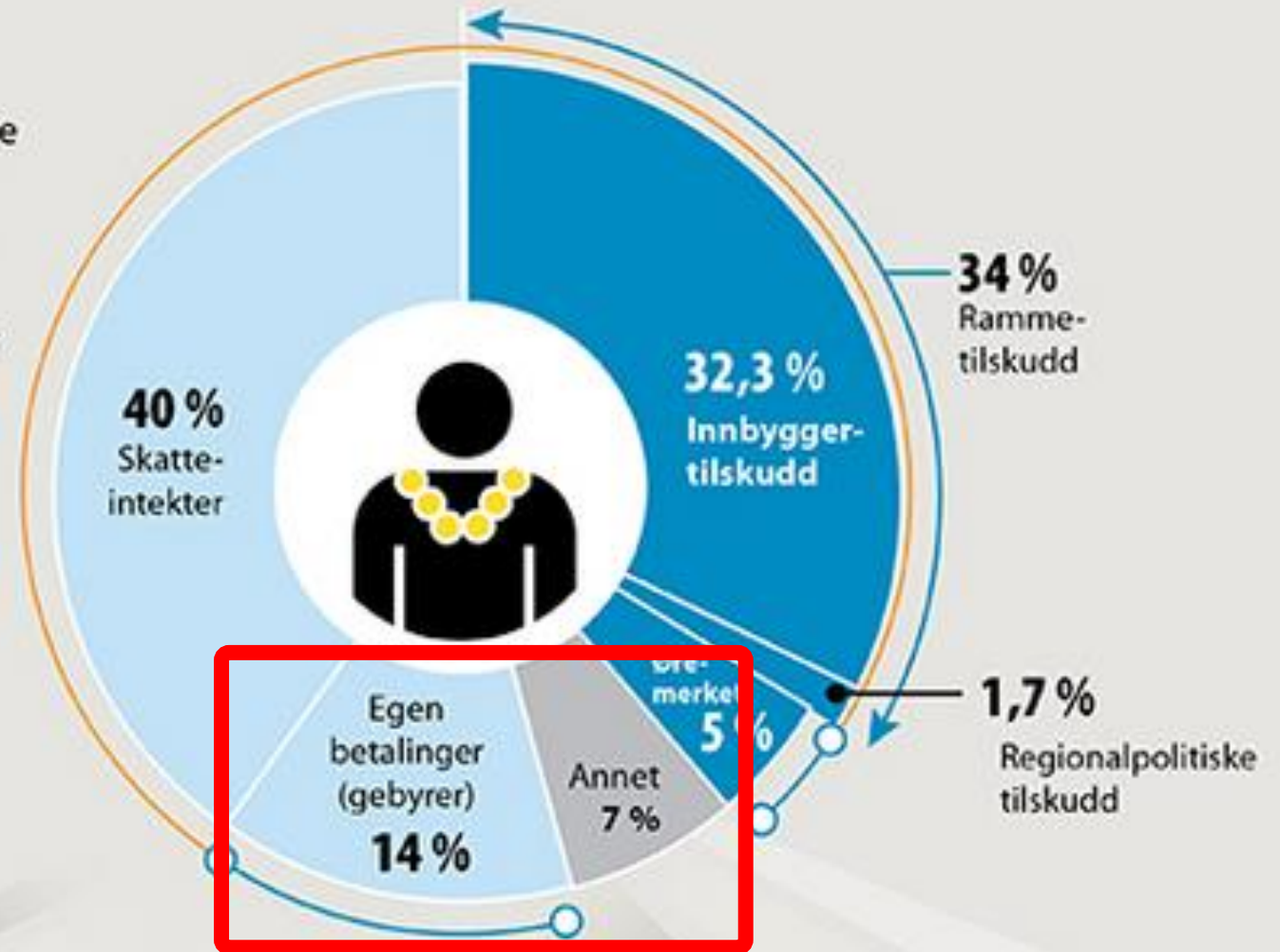

Slik får kommunene inntektene sine

FRIE INNTEKTER er midler kommunene fritt kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

RAMMETILSKUDET er penger som fordeles fra staten til kommunene.

- Fra innbyggerene
- Fra staten
- Frie inntekter
- Bundet

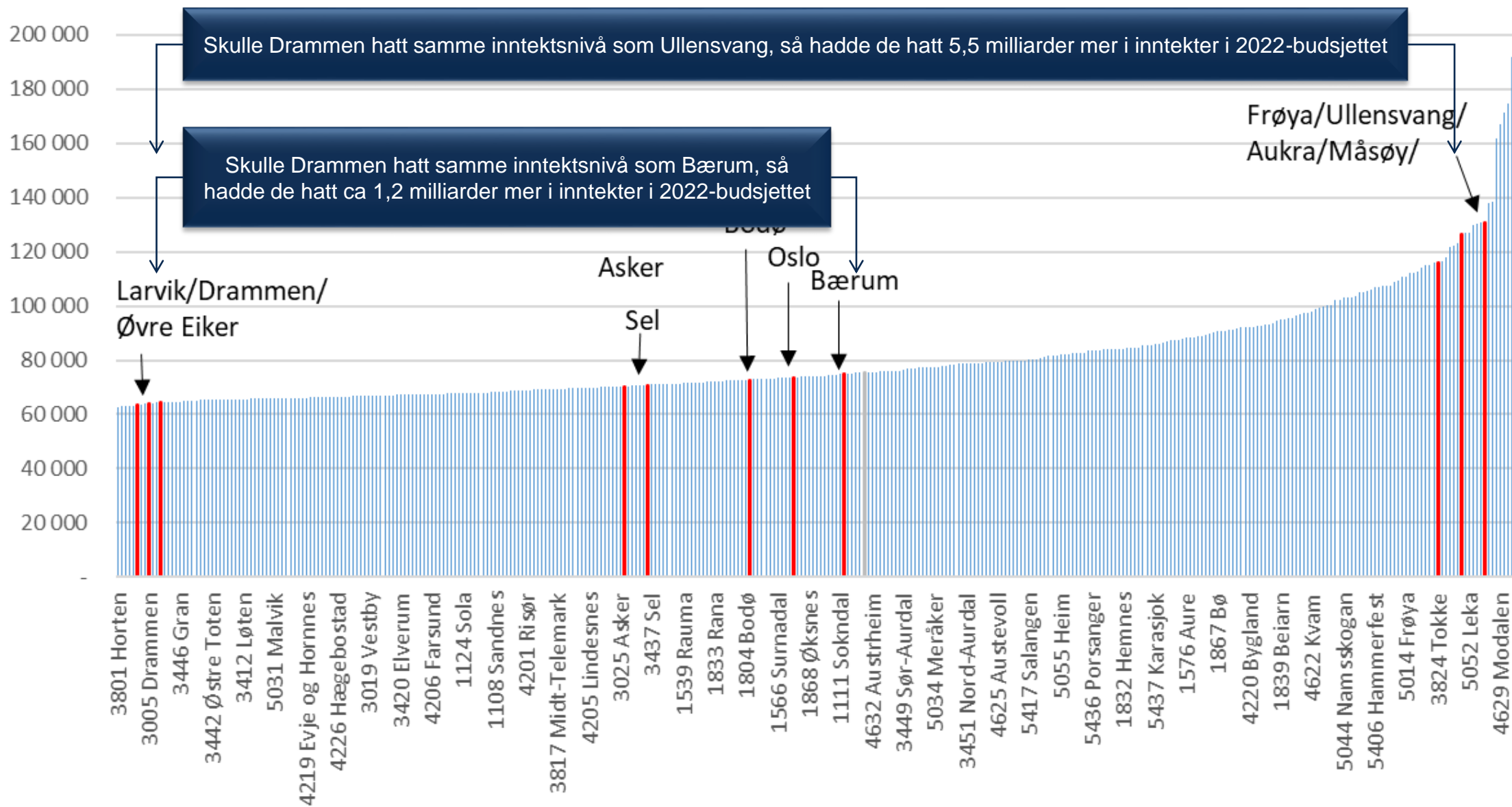

Effekten av lokaleinntekter

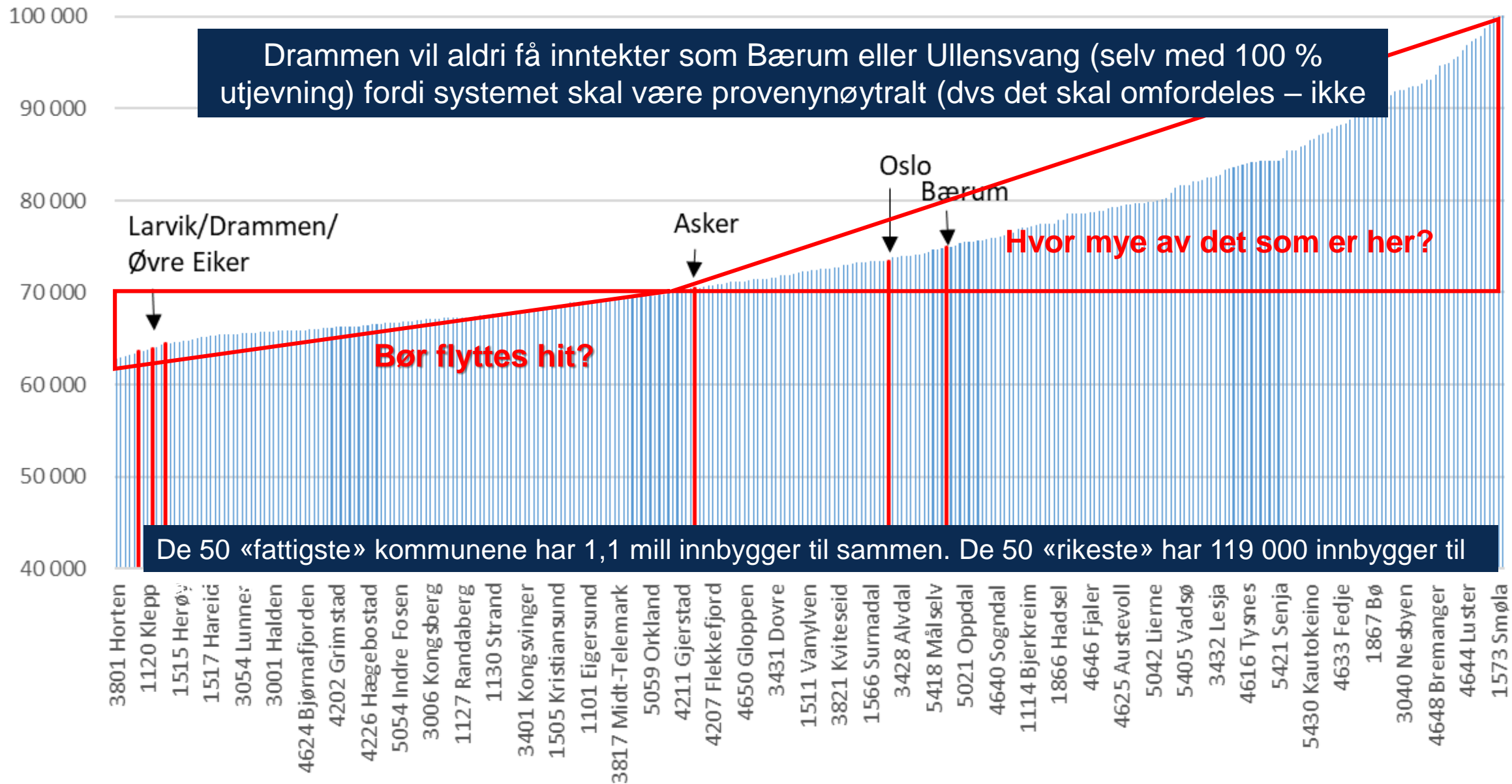
Knr.	Kommune	Eiendoms- Konesjonskraft og	Eiendomsskatt,	Renteinnt/	Renteinnt.	Havbruks-	Innbyggere per 01.01.2022	
		skatt hjemfallsinntekter	konesjonsk- og hjemfallsinnt i pst av korr frie innt	utbytte i pst av korr frie inntekter	utbytte og eieruttak KOSTRA	fond		
		KOSTRA foreløpige 2022	2022 foreløpige	2022 (foreløpig)	2022 (foreløpig)	2022		
		1000 kr	1000 kr			1000 kr	1000 kr	
0301	Oslo	1 736 583	0	3,4 %	5,9 %	2 966 773	0	699 827
1547	Aukra	247 204	0	108,1 %	8,4 %	19 310	13 456	3 518
3002	Moss (nye)	183 388	458	5,6 %	2,2 %	71 086	0	50 290
3003	Sarpsborg	251 779	8 268	6,9 %	1,9 %	69 488	0	58 182
3004	Fredrikstad	327 385	0	6,1 %	0,8 %	44 119	0	83 892
3005	Drammen (nye)	0	16 036	0,2 %	3,8 %	251 194	0	102 273
3024	Bærum	0	0	0,0 %	1,4 %	139 852	0	128 982
3048	Øvre Eiker	0	0	0,0 %	2,7 %	34 649	0	20 044
3049	Lier	0	0	0,0 %	3,2 %	59 586	0	27 584
3434	Lom	4 401	65 461	47,5 %	7,2 %	10 555	0	2 211
3435	Vågå	19 460	12 163	13,4 %	4,6 %	10 868	0	3 591
3436	Nord-Fron	42 015	63 906	28,8 %	4,1 %	14 997	0	5 628
3437	Sel	19 072	2 876	6,1 %	3,0 %	10 676	0	5 531
3803	Tønsberg (nye)	0	0	0,0 %	1,1 %	40 889	0	57 794
3804	Sandefjord	0	0	0,0 %	1,7 %	71 888	0	64 943
3805	Larvik	0	0	0,0 %	0,8 %	25 689	0	47 777
3806	Porsgrunn	214 137	0	9,1 %	6,8 %	159 952	0	36 624
4222	Bykle	48 836	45 100	110,4 %	14,5 %	12 355	0	935
4224	Åseral	21 924	19 230	65,8 %	18,0 %	11 259	0	912
4617	Kvinnherad	86 685	293 262	43,8 %	2,0 %	17 120	43 191	13 017
4618	Ullensvang (nye)	102 219	641 577	96,6 %	4,9 %	37 587	12 715	10 881
4619	Eidfjord	48 432	45 374	127,9 %	6,4 %	4 658	0	937
5014	Frøya	15 143	0	3,4 %	4,7 %	20 647	115 889	5 265
5049	Flatanger	9 930	0	12,1 %	2,3 %	1 915	41 198	1 101
5052	Leka	2 217	0	5,0 %	3,1 %	1 360	23 696	570
5060	Nærøysund	32 661	0	4,7 %	1,8 %	12 686	106 460	9 732

Utgiftskorrigerte frie inntekter ink skatt, reg.politikk, eiendomsskatt, kraft, havbruk, diff arb.avg (KOSTRA 2022)

Utgiftskorrigerte frie inntekter ink skatt, reg.politikk, eendomsskatt, kraft, havbruk, diff arb.avg - uten de 39 rikeste (106 000 innbyggere)

Skatteinntekter og andre generelle inntekter som ikke utjevnes

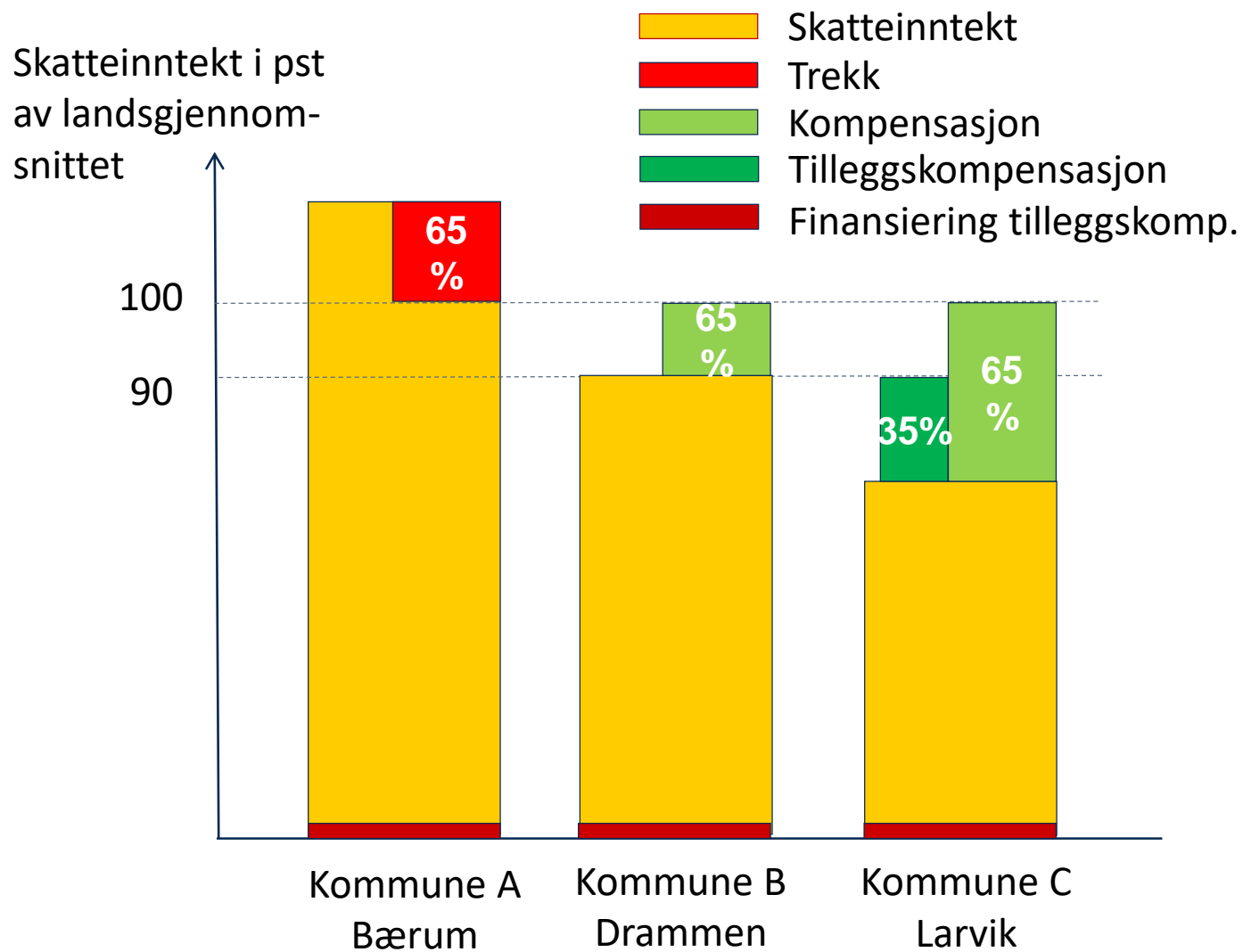
- **Skatteinntekter etter inntektsutjevning** om lag 7,7 mrd. kroner i 2022 (6,1 mrd. kroner i 2021)
 - 100 % skatteutjevning = 2 700 kr pr innbygger (i gjennomsnitt) (fordelt på 2,855 mill innbyggere)
- **Havbruksinntekter** – om lag 1 mrd. i 2021 og 2,7 mrd. kroner i 2022 (fordeles mellom kommunene som har klarerte områder for oppdrett)
 - Fordelt på alle = 436 pr innbygger
- **Konsesjonskraftsinntekter** (4,7 mrd. kroner i 2021) og eierinntekter fra kraftproduksjon (4,3 mrd. kroner i 2021)
 - Fordelt på alle = 1 636 pr innbygger
- **SUM: 4 772 kr pr innbygger**

- I tillegg:
 - Vindkraft (produksjonsavgift ca. 400 millioner kroner i 2025)
 - Eiendomsskatt
 - Eiendomsskatt bolig, fritidseiendom 8,1 mrd. kroner i 2022
 - Eiendomsskatt annen eiendom om lag 8,0 mrd. kroner i 2022
 - Andre produksjonsskatter med om lag 0,7 mrd. Kroner
 - Konsesjonsavgift og hjemfallsinntekt
 - Regionalpolitiske virkemidler og differensiert arbeidsgiveravgift

Min antagelse til løsning?

- Man gjentar grepet fra 2008 (?) og øker den symmetriske skatteutjevningen fra 60 % til 65% med en innfasing med 1% i året over 5 år

Stalltips; Skatteutjevningen øker? 65 %?

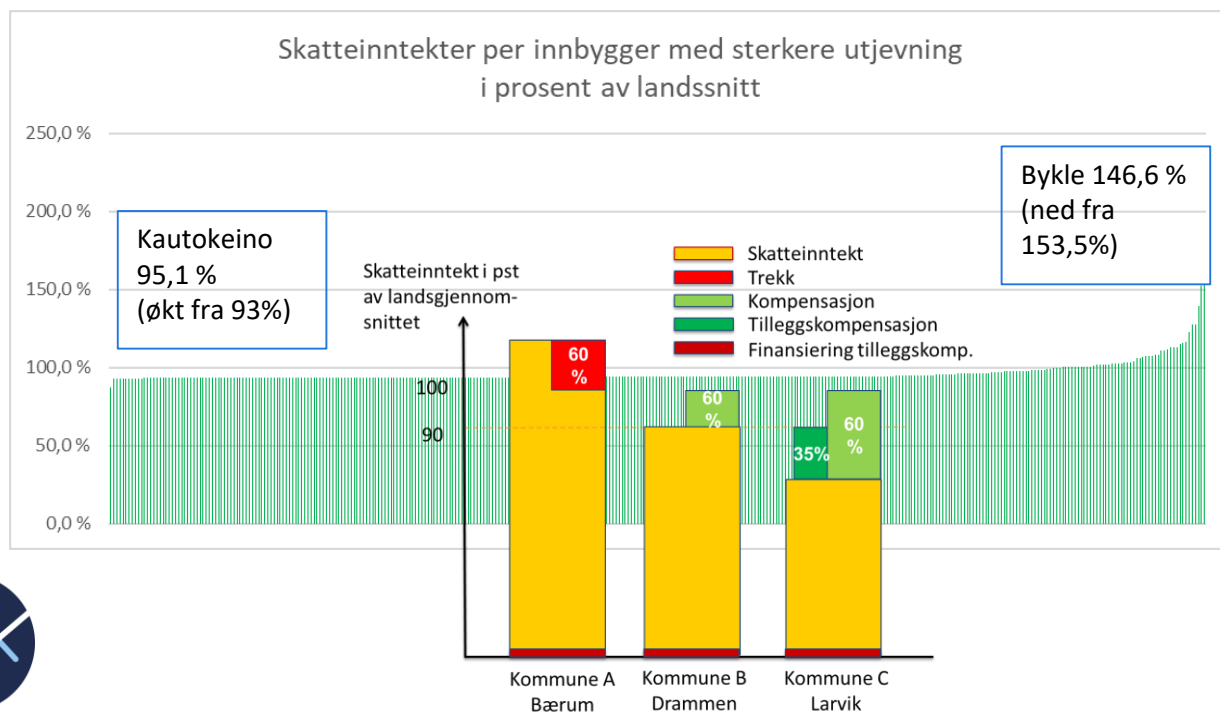

Sterkere inntektsutjevning?

Et eksempel:

- Symmetrisk utjevning øker fra 60 til 65 %
- Tilleggsutjevning uendret på 35 %

Nr	Kommunenavn	Skatter 2023			Netto utjevn. 23 Jan-Des (kol 5+9) 1000 kr	Netto skatteu- tjevning Jan-Des pst av landsgj 13
		1000 kr	kr pr innb	Pst av landsgj.		
1) Finansieringstrekk for perioden						
		1	2	3	10	13
301	Oslo	38 429 655	54 200	141 %	-7 108 981	115,2 %
1 103	Stavanger	7 171 913	49 119	128 %	-1 018 831	109,9 %
3 024	Bærum	8 391 560	64 613	168 %	-2 113 599	126,1 %
3 025	Asker	4 905 321	50 165	131 %	-743 676	111,0 %
4 601	Bergen	11 606 451	40 115	105 %	-455 790	100,5 %
5 014	Frøya	570 069	105 745	276 %	-220 778	169,0 %

Størst reduksjon i inntekt ved økt utjevning (1 000 kroner)

Oslo	-635 702
Bærum	-191 100
Asker	-69 903
Stavanger	-65 654
Bergen	-29 079
Frøya	-14 539
Nordre Follo	-11 707
Sola	-11 061
Frogn	-7 115
Lier	-4 785
Austevoll	-4 753
Hol	-3 825
Bø*	-3 674
Bykle	-2 613
Vindafjord	-2 517

Beregning basert på 2022-tall

Størst økning i inntekt ved økt utjevning (1 000 kroner)

Kristiansand	31 574
Fredrikstad	27 997
Sarpsborg	27 772
Skien	20 914
Drammen	18 338
Arendal	17 875
Ringsaker	16 398
Halden	15 965
Sandefjord	15 888
Indre Østfold	14 885
Karmøy	14 757
Larvik	14 641
Steinkjer	14 033
Tromsø	12 715
Askøy	12 566

Takk for oppmerksomheten!

havard.moe@ks.no

48148813

